

Sorotan Literatur Bersistematik Kesan Bacaan al-Quran Sebagai Terapi Kepada Orang Kurang Upaya (Systematic Literature Review on the Effects of al-Quran Recitation as Therapy for People with Disabilities)

Nurul Afisah Binti Hussin

Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia

Izuli Bin Dzulkifli

Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia

Haziyah Binti Hussin

Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia

Hamdi Bin Ishak

Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia

Abstrak

Al-Quran tidak dapat dinafikan kepentingannya sebagai sumber rujukan utama yang wajib dipelajari oleh seluruh umat Islam termasuklah golongan Orang Kurang Upaya (OKU). Kebanyakan kajian lepas menjelaskan tentang aspek pengajaran guru kepada OKU serta cabaran mereka dalam mempelajari al-Quran. Namun, fungsi al-Quran sebagai terapi kepada OKU tidak diberi perhatian oleh kebanyakan pengkaji. Objektif artikel ini adalah menjalankan tinjauan literatur sistematik (SLR) berkenaan kelebihan bacaan al-Quran dan mempelajarinya sebagai terapi kepada OKU dalam kehidupan mereka. Bagi menjalankan SLR ini, pemilihan artikel disaring melalui empat peringkat iaitu pengenalpastian (*identification*), saringan (*screening*), kelayakan (*eligibility*) dan artikel yang memenuhi kriteria akhir (*included*). Pangkalan data *Google Scholar* bermula tahun 2013 hingga tahun 2023 digunakan dalam kajian ini dan dibantu dengan perisian *Mendeley*. Hasilnya, terdapat 11 artikel yang membincangkan tentang kepentingan al-Quran kepada golongan OKU dan artikel-artikel tersebut disusun berdasarkan tiga tema utama iaitu al-Quran sebagai terapi masalah emosi, terapi masalah tingkah laku dan terapi masalah pertuturan. Kajian ini mencadangkan agar pembelajaran dan bacaan al-Quran disampaikan kepada OKU dengan sebaiknya bagi membantu merawat masalah emosi atau sosial mereka.

Kata kunci: Terapi al-Quran, Bacaan al-Quran, Orang Kurang Upaya (OKU)

Abstract

Al-Quran cannot be denied its importance as the main source of reference that must be studied by all Muslim, including people with disabilities. Most previous studies explain the aspects of teachers teaching and the challenges of people with disabilities in learning the Quran. However, the function of Quran as a therapy has not been focused by most researchers. The objective of this article is to conduct a systematic literature review (SLR) on the benefits of reciting and studying the Quran as a therapy for people with disabilities in their lives. For this SLR, the selection of the articles are based on four stages, namely identification, screening, eligibility and included. The Google Scholar database from 2013-2023 was used in this study and assisted by Mendeley software. As a result, there are 11 articles that discuss the importance of Quran and all the articles are organized based on three main themes, the Quran as therapy for emotional problems, therapy for behavioral problems and therapy for speech problems. This study suggests that learning and reciting Quran should be delivered to the people with disabilities in the best way for treating their emotional or social problems.

Keywords: Al-Quran Therapy, Al-Quran Recitation, People with Disabilities

Article Progress
Received: 28 July 2023
Revised: 12 August 2023
Accepted: 26 August 2023

1. PENGENALAN

Al-Quran merupakan sebuah kitab suci yang mengandungi pelbagai ilmu seterusnya memberi pelbagai manfaat dalam kehidupan manusia (Rabiatuladawiyah & Mohd Nizam, 2020). Manfaat tersebut hanya dapat diperoleh sekiranya difahami dan direnungi secara mendalam menerusi bacaan ayat al-Quran (Raihan et al., 2022). Al-Quran juga dianggap sebagai sumber kebahagiaan kerana ianya mampu memberi ketenangan, petunjuk, penyelesaian masalah dan panduan dalam kehidupan manusia (Nur Adzam Rasdi et al. 2021). Ini selaras dengan tujuan penurunan al-Quran untuk mendidik manusia untuk mencapai kesejahteraan dunia dan akhirat serta berupaya mengenal Allah dan segala ciptaanNya (Hidayati Hairul Azman et al., 2022). Oleh itu, al-Quran perlu dipelajari oleh setiap individu tanpa mengira umur, bangsa, jantina, warna kulit dan pelbagai keupayaan (Noornajihan Jaafar et al., 2021).

Orang Kurang Upaya (OKU) juga perlu mempelajari al-Quran berdasarkan tahap keupayaan mereka tersendiri. Mengikut Akta Orang Kurang Upaya 2008, OKU merujuk kepada mereka yang mempunyai kekurangan jangka panjang fizikal, mental, intelektual atau pancaindera yang apabila berinteraksi dengan pelbagai halangan, boleh menyekat penyertaan penuh dan keberkesanan mereka dalam masyarakat. Golongan OKU terbahagi kepada dua kumpulan masyarakat iaitu golongan khas dewasa dan orang tua dan golongan kanak-kanak istimewa atau kanak-kanak khas (Izuli Dzulkifli & Asmawati Suhid, 2018; Sumyati Mohamed & Khadijah Abdul, 2020). OKU juga turut dikategorikan kepada dua kumpulan iaitu ketidakupayaan kekal seperti kecacatan anggota badan, terencat akal dan warga tua, manakala ketidakupayaan secara sementara pula merujuk kepada individu yang cedera, sakit dan mengandung (Mohd Akram et al., 2018). Berdasarkan Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM), OKU diklasifikasikan kepada tujuh kategori iaitu kurang upaya pendengaran, kurang upaya penglihatan, kurang upaya pertuturan, kurang upaya fizikal, kurang upaya pembelajaran, kurang upaya mental dan kurang upaya pelbagai.

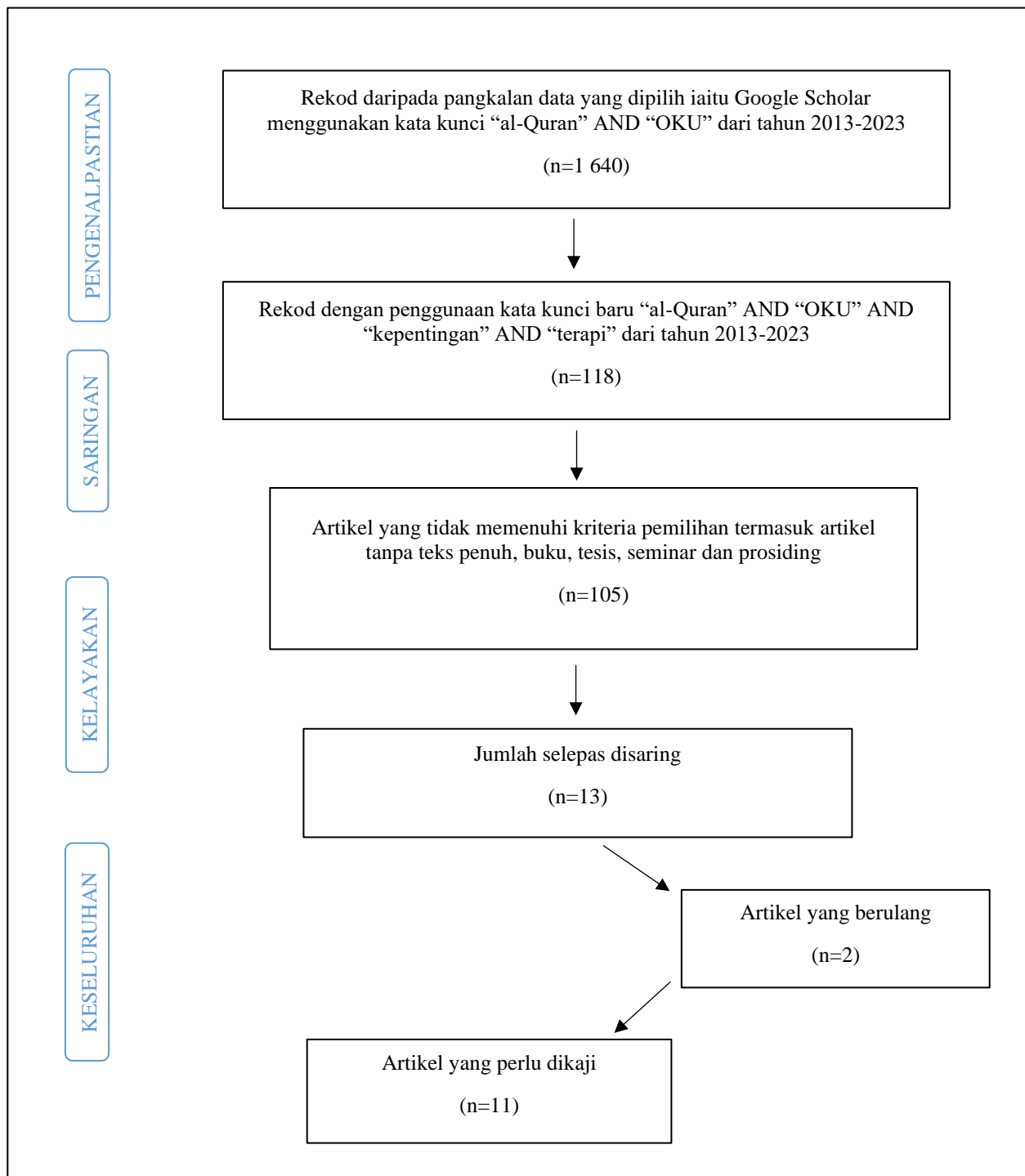
Terdapat pelbagai kajian yang berkaitan pengajaran dan pembelajaran al-Quran bagi OKU seperti peluang pendidikan, penglibatan dari pelbagai agensi, kemahiran guru (Norakyairee Mohd Raus et al., 2019), penggunaan bahan bantu mengajar dan masa pengajaran yang terhad (Nik Ahmad Farid et al., 2022). Selain itu juga kajian berkaitan komunikasi semasa pengajaran dan pembelajaran kepada golongan OKU (Ezzat Farghan et al., 2022) telah dilakukan. Hal ini kerana pengajaran dan pembelajaran al-Quran bagi OKU memerlukan kepada langkah dan teknik yang sesuai dengan tahap keupayaan mereka yang pelbagai.

Komuniti OKU menghadapi pelbagai cabaran dan kekangan sehingga menyukarkan mereka belajar dengan baik. Mereka menghadapi cabaran dari sudut neurologi, keupayaan deria, keupayaan komunikasi, tingkah laku, emosi dan fizikal (Mohd Razimi Husin et al., 2020; Wan Sabri Wan Husin et al., 2013). Ketidakeupayaan tersebut menghalang mereka untuk berfikir, mendengar, membaca, bercakap dan menulis dengan baik (Yusmini Md Yusoff & Azura Awang, 2019). Sebahagian OKU juga mengalami daya tumpuan yang lemah (Manisah Mohd Ali & Norizza Sahal, 2016), mengalami keyakinan diri yang rendah (Siti Noridayu Abd. Nasir & Hazlina Abdul Halim, 2022), gangguan pertuturan (Ezzat Farghan et al., 2022; Jamila K.A, Mohd Hanafi & Rosadah Abd. Majid, 2012), minat yang terhad dan kurang berdisiplin (Azman Ab Rahman et al., 2021).

Namun, sorotan literatur sistematik (SLR) berkaitan dengan kepentingan pembelajaran dan bacaan al-Quran bagi OKU kurang diberi perhatian. Sedangkan al-Quran itu memberi kelebihan kepada pembacanya seperti yang telah dibincangkan sebelum ini. Oleh yang demikian, kajian SLR diperlukan bagi mengenalpasti kesan pembacaan al-Quran kepada OKU.

2. METODOLOGI

Penghasilan sorotan tinjauan literatur sistematik ini adalah dengan merujuk kepada PRISMA (*Preferred Items for Systematic Review and Meta-analysis*). PRISMA dirujuk kerana membantu untuk membentuk persoalan kajian yang jelas dan membolehkan pencarian secara sistematik dilakukan. Selain itu, PRISMA meminimalkan pelbagai jenis bias serta membantu penulis untuk melakukan sintesis kajian dengan baik. Bagi mendapatkan sumber SLR dalam artikel ini, sumber data yang digunakan adalah Google Scholar. Pemilihan artikel dan jurnal berdasarkan penerbitan dari tahun 2013-2023. Penulis juga menggunakan empat peringkat kajian iaitu pengenalpastian (*identification*), saringan (*screening*), kelayakan (*eligibility*) dan artikel yang memenuhi kriteria akhir (*included*) bagi memastikan artikel-artikel yang dipilih menepati fokus kajian. Proses pemilihan artikel ini dijelaskan melalui Rajah 1 seperti berikut:

Rajah 1: Proses SLR Kesan Bacaan al-Quran Sebagai Terapi Kepada Orang Kurang Upaya

2.1 Identification

Peringkat pengenalanpastian (*identification*) adalah proses mengenal pasti artikel-artikel yang membincangkan tentang fokus kajian. Langkah pertama adalah mengakses artikel-artikel dari Google Scholar menggunakan kata kunci “al-Quran” AND “OKU” dalam tempoh sepuluh tahun bermula dari tahun 2013 hingga tahun 2023. Melalui hasil carian tersebut, terdapat 1 640 artikel yang berkaitan al-Quran dan OKU.

2.2 Screening

Seterusnya, pengkaji kemudiannya memperkecilkan skop carian dengan menggunakan kata kunci “al-Quran” AND “OKU” AND “kepentingan” AND “terapi”. Hasil carian pada peringkat saringan ini mendapati terdapat 118 artikel sahaja yang dibawa ke peringkat seterusnya. Pengkaji hanya menggunakan artikel yang mempunyai teks penuh dan turut mengecualikan bahan-bahan lain seperti buku, tesis, seminar dan prosiding.

2.3 Eligibility

Hasil daripada peringkat saringan, sebanyak 13 artikel sahaja yang layak untuk dijadikan sebagai dapatan kajian. Pada peringkat ini pengkaji turut menilai jika terdapat artikel yang berulang. Eligibility digunakan untuk memastikan artikel-artikel yang telah disaring bertepatan dengan fokus kajian ini.

2.4 Included

Hasil daripada proses eligibility, hanya 11 artikel yang digunakan dalam kajian ini yang membincangkan tentang terapi al-Quran bagi golongan OKU.

2.5 Proses Analisis Data

Kesemua artikel yang telah dipilih dimasukkan kedalam perisian Mendeley untuk mengenalpasti tema-tema utama berdasarkan persoalan kajian:

- 1) Apakah jenis terapi yang terhasil melalui pembacaan al-Quran bagi OKU?

3. DAPATAN KAJIAN

Dapatan kajian ini berdasarkan persoalan kajian iaitu: Apakah jenis terapi yang terhasil daripada bacaan al-Quran bagi OKU?

Jadual 1: Sorotan Literatur Bersistematik Kesan Bacaan al-Quran Sebagai Terapi
Kepada Orang Kurang Upaya

Bil	Penulis	Perbincangan/Hasil Kajian
1.	Mohd Syukri Zainal Abidin, Che Zarrina Sa'ari & Syed Mohammad Hilmi Syed Abdul Rahman (2018)	Solat dan zikir mempunyai hubungan yang signifikan dalam membantu perkembangan kanak-kanak autistik seperti kanak-kanak normal yang lain.
2.	Salmihah Che Mud, Fariza Md Sham, Manisah Mohd Ali & Zuliza Mohd Kusrin (2018)	Hasil kajian mendapati pengajaran al-Quran penting dalam perkembangan psikologi anak-anak autism, iaitu al-Quran bertindak sebagai penawar atau shifa' kepada anak autism, al-Quran memberi ketenangan kepada jiwa, dapat mengurangkan tingkah laku tantrum dan seksualiti yang dihadapi oleh anak autisme dan menjadi satu amalan ibadah kepada anak austime.
3.	Mohd Azim Hakim Ibrahim, Khadher Ahmad & Mustaffa Abdullah (2022)	Hasil kajian mendapati bahawa terdapat 15 kombinasi ayat daripada beberapa surah yang boleh dijadikan terapi umum bagi rawatan penyakit autistik, yang disokong berdasarkan kepada beberapa signifikan yang umum bagi semua pesakit autistik.
4.	Salmihah Che Mud, Fariza Md Sham & Manisah Mohd Ali (2021)	Artikel ini menekankan empat kaedah pengawalan tingkah laku tantrum iaitu penggunaan teknik cerita sosial, penglibatan ibu bapa dalam aktiviti anak-anak, penekanan terhadap pendidikan al-Quran dan kaedah pembelajaran mediatif. Ini adalah kaedah yang boleh membantu mengawal emosi anak-anak yang tidak stabil dan tingkah laku tantrum.
5.	Nurhasyimah Mohd Salleh (2022)	Hasil dapatan amalan terbaik ini memaparkan murid pendidikan khas yang melalui intervensi amalan zikir kelihatan lebih tenang dari sudut emosi. Dari aspek tingkah laku pula, murid lebih mudah mematuhi arahan dan menunjukkan perkembangan tingkah laku yang semakin positif.
6.	Norakyairee Mohd Raus, Mohd Nur Adzam Rasdi, Norazman Alias, Norhasnira Ibrahim, Norullisza Khosim, Noornajihan	Penerapan terapi al-Quran bersandarkan bacaan al-Ruqyah al-Shar'iyah (ayat-ayat penawar yang bertepatan dengan syariat turut diketengahkan dalam memberi ketenangan dan suntikan penawaran penyembuhan Qurani kepada anak istimewa ini.

-
- Jaafar, Ab. Halim Tamuri,
Norshidah Mohamed Salleh &
Hajarul Bahti Zakaria (2013)
-
7. Siti Patonah Mohamad, M. Y. Terapi bunyi untuk individu Muslim terutamanya yang melibatkan Zulkifli Mohd. Yusoff & bacaan al-Quran dilihat sebagai satu medium yang dapat Durriyyah Sharifah Hasan Adli membantu kanak-kanak autistik menstabilkan emosi dan (2013) meningkatkan kemahiran bertutur mereka.
-
8. Othman Ab Rahman (2020) Tahap agresif subjek juga semakin terkawal apabila dipandu membacakan ayat-ayat suci al-Quran dan zikir munajat. Kesimpulan kajian mendapati tahap pemikiran serta emosi subjek masih waras, boleh dikawal dan dibantu pulih jika mendapat terapi yang sesuai oleh terapis berpengalaman.
-
9. Rahim Kamarul Zaman, Hasil kajian ini mendapati aplikasi terapi Rabbani dalam proses Muhammad Adam Abd. Aziz, rehabilitasi berupaya memberikan faedah pemulihan yang lebih Khairunazrin Nasir & Mohd holistik terhadap golongan OKU. Khairulnaim Che Nordin (2020)
-
10. Lutfiadji Agung Hidayat, Azam Hasil kajian ini menunjukkan bahawa metodologi pembelajaran Syukur Rahmatullah & Akbar Nur Islam bagi kanak-kanak autisme boleh dijalankan menggunakan Aziz (2023) model penyesuaian Islam, talaqqi wa musyafahah dan terapi al-Quran.
-
11. Ezzat Farghan Zeffrin Esme, Kebolehan membaca al-Quran penting kerana al-Quran dapat Hamdi Ishak & Ashraf Ismail menjadi benteng dan terapi kepada kanak-kanak Sindrom Down. (2022)
-

Berdasarkan sorotan kajian yang dilakukan, kepentingan al-Quran kepada golongan OKU lebih berfokus kepada terapi masalah emosi di samping terapi tingkah laku dan terapi pertuturan. Pengajaran al-Quran perlu menjadi teras utama pendidikan oleh guru dan ibu bapa kerana al-Quran mampu bertindak sebagai terapi untuk membantu menenangkan jiwa dan emosi termasuk bagi golongan khas (Ezzat Farqhan et al., 2022; Salmihah Che Mud et al., 2021, 2018; Siti Patonah et al., 2013), tetapi perlu bertepatan dengan syariat Islam contohnya melalui bacaan *al-Ruqyah al-Shari'yyah* atau ayat-ayat penawar (Norakyairee Raus et al., 2013). Ayat-ayat dalam terapi al-Quran dikategorikan kepada beberapa jenis ayat iaitu *ayat al-Shifa'*, *ayat al-Sakinah*, *ayat al-Inshirah*, *ayat al-Hifz* dan *ayat al-Tasliyah* (Rahim Kamarul et al., 2020).

Kajian Salmihah Che Mud et al. (2021) menyarankan supaya ibu bapa memperdengarkan bacaan al-Quran dan zikir-zikir secara kerap untuk menenangkan anak istimewa mereka agar tidak mudah mengamuk. Ketenangan yang diperoleh melalui bacaan al-Quran memudahkan proses pembelajaran golongan OKU di dalam kelas walaupun mereka tidak mampu membaca dan memahami ayat-ayat al-Quran tersebut (Nurhasyimah Mohd Salleh, 2022). Malah bagi OKU dewasa pula, emosi yang terkawal membolehkan mereka berfikir secara rasional (Othman Ab Rahman, 2020). Hal ini kerana bacaan al-Quran mampu meningkatkan gelombang alfa pada otak berbanding muzik yang lain dan secara tidak langsung merawat masalah emosi yang dihadapi golongan OKU (Mohd Syukri, Che Zarrina & Syed Mohammad Hilmi, 2018; Siti Patonah et al., 2013). Emosi yang tidak stabil jika tidak dirawat boleh mendorong kepada masalah tingkah laku yang tidak terkawal.

Seterusnya, al-Quran juga membantu dalam menyembuhkan masalah tingkah laku individu OKU (Mohd Azim Hakimin et al., 2022). Antara masalah tingkah laku yang boleh dirawat melalui terapi al-Quran ialah tingkah laku seksualiti (Salmihah Che Mud et al., 2018), tingkah laku tantrum seperti mudah menangis, menjerit, mengamuk dan memukul diri sendiri (Salmihah Che Mud et al., 2021), tingkah laku agresif (Othman Ab Rahman, 2020), sensitiviti, hiperaktif dan tingkah laku berulang (Lutfiadji Agung et al., 2023). Oleh itu, terapi al-Quran memberi kesan positif terhadap perkembangan tingkah laku OKU dan mereka juga mudah memahami setiap arahan yang diberikan (Nurhasyimah Mohd Salleh, 2022). Di samping itu, al-Quran juga dapat mengatasi masalah pertuturan (Mohd Syukri et al., 2018). Al-Quran dianggap sebagai terapi bagi ingatan tetapi dizahirkan melalui pertuturan (Mohd Syukri et al., 2018; Siti Patonah et al., 2013).

4. PERBINCANGAN

Bacaan al-Quran yang dipraktik dan diajar kepada seluruh manusia termasuk golongan OKU, bahkan mampu menjadi terapi bagi mereka. Terapi itu bukan sahaja mampu membantu merawat emosi mereka, bahkan mampu membantu merawat tingkah laku dan pertuturan mereka. Hal ini dinyatakan melalui firman Allah dalam surah al-Isra' ayat 82 yang bermaksud:

Dan Kami turunkan dari al-Quran (sesuatu) yang menjadi penawar dan rahmat bagi orang yang beriman, sedangkan bagi orang yang zalim (al-Quran itu) hanya akan menambah kerugian.

Menurut Nurhayati Syazwani et al. (2018) dan Rosyafirah Hashim et al. (2017), bacaan al-Quran membantu dalam merawat masalah kesihatan termasuk kepada golongan OKU. Hal ini kerana al-Quran mempunyai frekuensi dan jarak gelombang yang mempengaruhi sel otak serta memberi

keseimbangan dan keharmonian kepada seseorang untuk berlawan dengan penyakit (Nur Hidayah Ibrahim & Sharifah Norshah Bani, 2018), walaupun bacaan tersebut tidak difahami. Terapi al-Quran terhasil daripada bunyi bacaan dengan menggunakan ayat-ayat al-Quran (Mohd Azim Hakimin et al., 2022; Nurhayati Syazwani et al., 2018). Berdasarkan hasil kajian terapi melalui bacaan ayat-ayat al-Quran terbukti memberi kesan positif terhadap aspek fizikal dan rohani manusia termasuk individu OKU. Antara kesan pembacaan al-Quran bagi OKU adalah sebagai terapi emosi, terapi tingkah laku dan terapi pertuturan.

Al-Quran sebagai Terapi Emosi

Menurut Naagarobini dan Hasnah Toran (2023), dan Salmihah Che Mud et al. (2021), golongan OKU sukar untuk mengawal emosi mereka sendiri. Mereka yang mempunyai masalah emosi akan menunjukkan sifat-sifat seperti resah gelisah, kurang sabar, pemarah, suka termenung dan sebagainya (Jamila K. A. Mohamed, 2006). Kesukaran OKU dari aspek kawalan emosi memerlukan kepada proses pemulihan yang sesuai, contohnya melalui penggunaan ayat-ayat al-Quran. Ayat al-Quran mampu mengubah emosi seseorang daripada emosi yang negatif kepada emosi yang positif (Hidayah Ibrahim & Sharifah Norshah Bani, 2018). Ini kerana al-Quran dapat membantu mereka mengawal emosi dan gerakan tubuh serta mampu mengekspresikan emosi dengan betul (Nurhayati Syazwani et al., 2018). Bacaan al-Quran yang didengar oleh OKU akan diaktifkan di dalam otak dan kemudian dihubungkan ke pusat-pusat saraf yang berkaitan dengan emosi, imaginasi dan ketenangan (Jaja Suteja, 2014). Selain itu, al-Quran menghasilkan gelombang alfa yang tinggi dan lebih menenangkan emosi berbanding penggunaan terapi muzik yang lain (Mohd Syukri et al., 2018; Mohd Amzari, Mohd Yakub, Nazean Jomhari & Durriyyah Sharifah, 2014).

Kestabilan emosi sangat penting bagi golongan OKU disebabkan faktor ketidakupayaan yang dihadapi mereka. Emosi yang stabil dan tenang membantu OKU melawan penyakit dan meningkatkan sel-sel dan tenaga dalam tubuh badan mereka (Nur Hidayah Ibrahim & Sharifah Norshah Bani, 2018). Di samping itu, ketenangan emosi juga dapat menguatkan otak, serta meningkatkan prestasi (Emi Khoiriyah, 2023), daya ingatan dan tumpuan OKU (Mohd Syukri, 2018). Kegagalan mengawal emosi akan memberi kesan terhadap fisiologi, psikologi, tingkah laku dan spiritual golongan OKU. Akibatnya terdapat OKU yang sakit, murung, menyalahkan takdir dan membunuh diri (Najah Nadiah Amran & Haziyah Hussin, 2019). Bukan itu sahaja emosi OKU yang gagal dikawal juga boleh merisikokan orang lain (Salmihah Che Mud et al., 2021). Justeru itu, al-Quran perlu dijadikan sebagai satu medium untuk menstabilkan emosi golongan OKU. Hal ini penting kerana faktor emosi turut mempengaruhi tingkah laku seseorang (Nur Syibrah et al., 2022) termasuk tingkah laku golongan OKU.

Al-Quran sebagai Terapi Tingkah Laku

Terapi al-Quran juga mampu memberi pengaruh positif terhadap tingkah laku seseorang. Pelaksanaan terapi al-Quran terhadap OKU sangat diperlukan kerana OKU mempunyai tingkah laku yang tidak normal dan berbeza dengan golongan normal (Mohd Azim Hakim et al., 2022; Nur Farahana Ismail & Manisah Mohd Ali, 2020; Nurhayati Syazwani et al., 2018). Antara tingkah laku luar biasa OKU ialah mudah marah, mengamuk, memukul dan sebagainya (Nik Asilah et al., 2016). Selain itu juga, mereka bersifat agresif, hiperaktif, mencederakan diri (Noorfarah Asmira, 2020), mudah tantrum, sukar dikawal dan mempunyai pelbagai karenah (Salmihah Che Mud et al., 2018). Faktor ketidakupayaan yang dialami oleh OKU menyebabkan mereka tidak dapat mengawal diri daripada melakukan tingkah laku negatif tersebut.

Merujuk kepada kajian Mohd Azim Hakim et al. (2022), bacaan ayat-ayat al-Quran dapat menyembuhkan masalah tingkah laku yang dihadapi oleh OKU. Kombinasi ayat al-Quran dari pelbagai jenis surah boleh diaplikasikan sebagai terapi umum bagi menangani masalah tingkah laku OKU. Nurhayati Syazwani et al. (2018) menyatakan bahawa bacaan ayat-ayat al-Quran berfungsi melalui penghasilan gelombang delta ke bahagian otak manusia. Gelombang ini memberikan ketenangan sehingga mampu mempengaruhi dan mengawal tingkah laku golongan OKU. Kajian Salmihah Che Mud et al. (2021) membuktikan terapi al-Quran dapat mengurangkan dan menangani tingkah laku tantrum dan seksualiti golongan autisme. Terapi al-Quran bukan sahaja mampu mengawal tingkah laku mereka bahkan membantu mempelajari al-Quran dengan baik.

Kegagalan dari aspek pengawalan tingkah laku memberi kesan buruk bukan sahaja terhadap diri OKU malah orang sekeliling. Tingkah laku agresif misalnya jika dibiarkan boleh mendorong kepada perbuatan mencederakan (Siti Marziah & Nor Shahirah, 2018). Selain itu, masalah tingkah laku juga boleh mengganggu keberkesanan pengajaran dan pembelajaran di dalam kelas (Nik Asilah et al., 2016). Justeru itu, terapi al-Quran perlu ditekankan kepada golongan OKU. Hal ini kerana al-Quran membantu perkembangan tingkah laku yang lebih baik dan memudahkan proses pembelajaran bagi OKU.

Al-Quran sebagai Terapi Pertuturan

Pertuturan ialah penggunaan suara dan bahasa secara berkesan (Khairul Anuar A. Rahman, 2012). Ketidakupayaan dari sudut fizikal dan mental dialami OKU menyebabkan mereka mengalami masalah pertuturan (Aina Nurfasya & Rosadah, 2021) untuk bertutur secara berkesan. Berdasarkan kajian Mohd Razimi Husin et al. (2020), masalah pertuturan berlaku kepada OKU pendengaran dan masalah pembelajaran seperti sindrom down, autisme, palsy serebrum, disleksia, lambat dan sebagainya. Masalah pertuturan merujuk kepada kesukaran OKU untuk bercakap dan berkomunikasi

sehingga menyukarkan orang lain untuk memahami percakapan mereka (Rafidah Aga, Nasrul Anuar & Fernandez, 2022). Antara masalah OKU pertuturan ialah masalah berkaitan sebutan, gagap, suara dan bahasa (Kementerian Pendidikan Malaysia, 2015; Mohd Razimi Husin et al., 2020; Jamila K.A. Mohamed, 2006).

Bacaan al-Quran yang diajar bertindak sebagai terapi dan terbukti dapat meningkatkan kemahiran bertutur golongan OKU ke tahap yang lebih baik (Nurhayati Syazwani et al., 2018). Hal ini kerana melalui bacaan al-Quran, OKU dilatih untuk menyebut perkataan dengan sebutan yang betul dan secara tidak langsung meningkatkan kemahiran bertutur mereka (Husnil Fithri, 2011; Mohd Azmari Tumiran et al., 2013). Bukan itu sahaja, bacaan al-Quran turut menjadi terapi pada ingatan tetapi disebut melalui pertuturan (Siti Patonah et al., 2013). Kajian oleh Salmihah Che Mud et al. (2021) juga membuktikan bahawa anak autisme mula bertutur setelah diajarkan al-Quran. Mereka bukan sahaja mampu membaca ayat-ayat al-Quran malah mampu menghafalnya. Terapi pertuturan juga mampu meningkat kemahiran sosial dan penglibatan OKU dalam sesi pengajaran dan pembelajaran (Aina Nurfasya & Rosadah, 2021). Oleh itu, terapi pertuturan sangat penting kerana masalah pertuturan yang tidak dirawat membataskan OKU untuk berkomunikasi (Noor Aini Ahmad et al., 2012).

Berdasarkan hasil kajian, pelaksanaan terapi al-Quran memberi kesan yang efektif dari aspek emosi, tingkah laku dan pertuturan. Keberkesanan pelaksanaan terapi al-Quran terhadap OKU menjadikan terapi ini perlu dilaksanakan secara berterusan. Lebih-lebih lagi OKU sering dikaitkan dengan masalah emosi, tingkah laku dan pertuturan. Permasalahan ini jika tidak dirawat dengan baik boleh memberi impak negatif terhadap diri OKU dan orang sekeliling. Justeru itu, individu yang paling hampir dengan OKU seperti ibu bapa dan guru perlu memainkan peranan mereka untuk mengajar atau memperdengarkan bacaan al-Quran kepada OKU. Lebih-lebih lagi terapi ini sangat mudah untuk dilaksanakan. Al-Quran boleh diajar secara lisan dan didengar secara lansung melalui radio, televisyen, telefon bimbit dan sebagainya.

5. KESIMPULAN

Pembelajaran al-Quran penting kepada golongan OKU yang beragama Islam kerana mampu memberi kesan yang baik kepada mereka. Analisis yang telah dilakukan menunjukkan bacaan al-Quran berperanan sebagai terapi kepada OKU. Terdapat tiga terapi utama yang diperoleh menerusi SLR ini iaitu terapi emosi, terapi tingkah laku dan terapi pertuturan. Ketiga-tiga terapi ini penting bagi memberi ketenangan kepada jiwa, mengawal perbuatan mereka daripada melakukan perkara yang berbahaya dan membantu membaiki pertuturan mereka dalam kehidupan seharian. Hasil kajian ini dijangka dapat membantu pihak berkenaan seperti ibu bapa dan guru bagi menerapkan pembacaan

al-Quran kepada anak-anak yang mengalami ketidakupayaan pendengaran, penglihatan dan masalah pembelajaran.

6. PENGHARGAAN

Artikel ini diterbitkan hasil daripada sebahagian kajian Geran Galakan Penyelidik Muda, Universiti Kebangsaan Malaysia: GGPM-2022-021.

RUJUKAN

Al-Quran Karim

Aina Nurfasya Ramli & Rosadah Abd Majid. (2021). Pelaksanaan terapi pertuturan kepada murid bermasalah pembelajaran. *Jurnal Dunia Pendidikan*, 3(1), 475–486.

Azman Ab Rahman, Nurul Nadia Nozlan, Hussein ‘Azeemi Abdullah Thaidi, Muhammad Firdaus Ab Rahman & Mohamad Anwar Zakaria. (2021). Pandemik COVID-19: Cabaran Pengajaran dan Pembelajaran (PDP) Pendidikan Islam dalam Pendidikan Khas bagi pelajar Orang Kurang Upaya (OKU) masalah pembelajaran di Malaysia. *Journal of Quran Sunnah Education and Special Needs*, 5(June), 127–138.

Emi Khoiriyah. (2023). Promlematika dan Solusi Menghafal al-Quran Peserta Didik Kelas XI di Man 1 OKU Timur. *Tesis Sarjana*: Universitas Islam Negeri Raden Intan Lampung.

Ezzat Farqhan Zeffrin Esmé, Hamdi Ishak & Ashraf Ismail. (2022). Pengajaran al-Quran terhadap kanak-kanak Sindrom Down. *Tinta Artikulasi Membina Ummah*, 8(1), 13–25.

Hidayati Hairul Azman, Siti Mahfuzoh Ngabadi, Nor Irna Syamimi Embong & Syed Najihuddin Syed Hassan. (2022). Pengajaran al-Quran Braille: Isu Dan Cabaran Semasa. *Persidangan Antarabangsa Sains Sosial Dan Kemanusiaan*, (Ke-7), 202–208.

Husnil Fithri. (2011). Religious therapy as one of an alternative ways in getting educational betterment for children with autism spectrum disorder. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 29, 1782–1787.

Izuli Dzulkifli & Asmawati Suhid. (2018). Pendidikan Islam pemangkin modal insan OKU Muslim. *Journal of Quran Sunnah Education & Special Needs*, 2(2), 37–45.

Jaja Suteja. (2014). Bentuk dan metode terapi terhadap anak autisme akibat bentukan perilaku sosial. *Jurnal Edueksos*, III(1), 119–133.

Jamila K. A. Mohamed. (2006). *Pendidikan Khas untuk Kanak-Kanak Istimewa*. Batu Caves, Selangor: PTS Professional Publishing Sdn. Bhd.

Jamila K.A Mohamed Kutty, Mohd Hanafi Mohd Yasin, & Rosadah Abd. Majid. (2012). Pelaksanaan pengajaran kemahiran membaca dan menulis dalam bahasa melayu bagi murid prasekolah bermasalah pendengaran. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*, 2(2), 111–127.

Khairul Anuar A. Rahman. (2012). Disposisi guru berkesan: Personaliti dan kemahiran komunikasi *Akademika*, 82(2), 37–44.

- Lutfiadji Agung Hidayat, Azam Syukur Rahmatullah & Akbar Nur Aziz. (2023). Strengthening the Psychological Aspects of Autistic Children through Islamic Learning Methodology. *Jurnal Pendidikan Islam Dan Multikulturalisme*, 5(1), 606–626.
- Manisah Mohd. Ali & Norizza Sahal. (2016). Intervensi meningkatkan tumpuan dalam pembelajaran murid bermasalah pembelajaran. *Jurnal Pendidikan Malaysia*, 41(1), 1-6.
- Mohd Akram Dahaman@Dahlan, Shukri Ahmad, Rafidah Mohamad Cusairi, Solahuddin Abdul Hamid & Kamaruddin Ahmad. (2018). Orang Kurang Upaya (OKU) Dan Kedudukannya Dalam Pengurusan Zakat Negeri Kedah Darul Aman. *Seminar Kebangsaan Transformasi Sosio-Ekoomi Wilayah Utara, (Ke-3)*, 368–382.
- Mohd Amzari Tumiran, Mohd Yakub Zulkifli, Nazean Jomhari & Durriyyah Sharifah Hasan Adli. (2014). Intervensi Tidur Menggunakan Terapi al-Quran dalam Menangani Gangguan Tidur Kanak-Kanak Autistik Muslim. *ResearchGate*.
- Mohd Amzari Tumiran, Siti Patonah Mohamad, Rohaida Mohd Saat, Mohd Yakub Zulkifli Mohd Yusoff, Noor Naemah Abdul Rahman & Durriyyah Sharifah Hasan Adli. (2013). Addressing sleep disorder of autistic children with Qur’anic sound therapy. *Health*, 5(8A2), 73–79.
- Mohd Azim Hakim Ibrahim, Khadher Ahmad & Mustaffa Abdullah. (2022). Signifikan dalam pemilihahan ayat al-Quran sebagai terapi dalam rawatan autistik secara umum. *Jurnal Islam dan Masyarakat Kontemporari*, 23(3), 76-85.
- Mohd Nur Adzam Rasdi, Noornajihan Jaafar, Norakyairee Mohd Raus, Mahyuddin Hashim, Nur Amalina Azhar, Muhammad Shahril Azrie Zainudin, Zakaria Yahya, Sharipah Zainah Abdul Rahman & Anisah Razali. (2021). Pembelajaran Tilawah Al-Quran Braille: Pengalaman Pusat Penyelidikan Ibnu Ummi Maktum (Umami) USIM. *Proceedings of the 7th International Conference on Quran as Foundation of Civilization, (7th)*, 847-860.
- Mohd Razimi Husin, Muhammad Farhan Suhaimi, Suhailah Md Hamil, Nurul Natasha Azmi, Nurul Umaira Juliana Roslid, Nur Nabilah Zainal, Nor Balqis Kamaruddin, Nur Izzsufi Hamizi & Nurul Zulaikha Ismawi. (2020). Masalah pembelajaran untuk pelajar pendidikan khas: dana dan prasarana. *International Journal of Humanities, Management and Social Science*, 3(1), 1–10.
- Mohd Syukri Zainal Abidin, Che Zarrina Sa’ari & Syed Mohammad Hilmi Syed Abdul Rahman. (2018). Pendekatan psikoterapi Islam terhadap kanak-kanak muslim autistik. *Akademika*, 88(1), 65-73.
- Mohd Syukri Zainal Abidin. (2018). Psikoterapi zikir dalam meningkatkan motivasi kanak-kanak autistik. *Tesis Doktor Falsafah*: Universiti Malaya.
- Naagarobini B Mathiyalagan & Hasnah Toran. (2023). Tahap pengetahuan guru pendidikan khas dalam pengurusan sosioemosi murid autisme. *Malaysian Journal of Sciences and Humanities*, 8(4), 1–17.
- Najah Nadiah Amran & Haziyah Hussin. (2019). Wanita dan pengurusan emosi melalui pengkisahan Maryam dalam al-Quran. *International Journal of Islamic Thought*, 17(1), 90–100.
- Nik Ahmad Farid Nik Shabery, Noornajihan Jaafar & Nurul Asiah Fasehah Muhammad. (2022). Isu dan cabaran dakwah kepada OKU: analisis tinjauan literatur sistematik. *Tinta Artikulasi*

Membina Ummah, 8(2), 15–27.

Nik Asilah Nik Ali, Zhagen Ganesan & Ghazali Darusalam. Terapi Ruqyah Syar'iyah dalam modifikasi tingkah laku murid. *ResearchGate*.

Noor Aini Ahmad, Zamri Mahamod & Zahara Aziz. (2012). Pengajaran kemahiran komunikasi bagi murid-murid bermasalah pembelajaran teruk. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu – JPBM (Malay Language Education Journal – MyLEJ)*, 2(2), 11–18.

Noorfarah Asmira Abdul Malek. (2020). Garis panduan guru: Pelaksanaan amalan zikir bagi kanak-kanak bermasalah tingkah laku agresif perpendukan kanak-kanak autism. *Jurnal Pendidikan Bitara Upsi*, 13(1), 36-54.

Noornajihan Jaafar, Norakyairee Mohd Raus, Nik Ahmad Farid Nik Shabery & Nurutthoilah Mohd Nabil. (2022). Inspirasi Dakwah Bagi Oku Dari Kisah Ibnu Umami Maktum: Pengalaman Di Yayasan Faqeh. *Proceeding of International Prophetic Conference*, (8th), 210-221.

Norakyairee Mohd Raus, Mohd Nur Adzam Rasdi, Norazman Alias, Norhasnira Ibrahim, Norullisza Khosim, Noornajihan Jaafar, Ab. Halim Tamuri, Norshidah Mohamed Salleh & Hajarul Bahti Zakaria. (2013). Pengajaran al-Quran Braille: Isu dan cabaran semasa. *International Journal on Quranic Research*, 3(4), 79-94.

Norakyairee Mohd Raus, Mohd Nur Adzam Rasdi, Nur Amalina Azhar & Nurutthoilah Mohd Nabil. (2019). Pendidikan Agama Dalam Kalangan OKU: Isu Dan Cabaran Semasa. *Seminar Kesedaran Pendidikan KAFA kepada OKU*, (Vol. 9), 1-16.

Nur Farahana Ismail@Mohd Ismail & Manisah Mohd Ali. (2020). Meneroka cabaran yang dihadapi oleh ibu dalam menguruskan anak berkeperluan khas. *Journal of Quran Sunnah Education & Special Needs*, 4(2), 63–75.

Nur Hidayah Ibrahim Star & Sharifah Norshah Bani Syed Bidin. (2018). Terapi bunyi melalui bacaan al-quran dan kesannya terhadap fizikal, mental dan emosi manusia. *Prosiding Seminar Antarabangsa Al-Quran Dalam Masyarakat Kontemporari*, 336–345.

Nur Syibrah Hanani Sobri, Kamarudin Salleh & Nozira Salleh. (2022). Amalan kerohanian merawat tekanan emosi pesakit COVID-19. *BITARA International Journal of Civilizational Studies and Human Sciences*, 5(1), 71-90.

Nurhasyimah Mohd Salleh. (2022). Intervensi amalan zikir dan analisis kesejahteraan subjektif murid berkeperluan pendidikan khas. *Amalan Terbaik Dalam Pendidikan Khas dan Inklusif (Negeri Melaka)*, 1, 248-259.

Nurhayati Syazwani Zulkafli, Latifah Abdul Majid & Hamdi Ishak. (2018). Inovasi Perubatan Melalui Terapi al-Quran Terhadap Kanak-Kanak Autisme. *Jurnal Al-Turath*, 3(2), 40–45.

Othman Ab Rahman. (2020). Kesan terapi al-Quran terhadap konflik warga emas: satu kajian kes. *Journal of Islamic Social Sciences and Humanities*, 22(May), 1–10.

Rabiatuladawiyah Saleh & Mohd Nizam Sahad. (2019). Senario pembelajaran tilawah al-Quran murid masalah pembelajaran (kefungsian sederhana). *International Research Journal of Shariah, Muamalat and Islam*, 1(1), 07–13.

- Rabiatuladawiyah Saleh & Mohd Nizam Sahad. (2020). Sorotan literatur sistematik isu dan cabaran pengajaran al-Quran murid berkeperluan khas. *BITARA International Journal of Civilizational Studies and Human Sciences*, 3(2), 199–211.
- Rafidah Aga Mohd Jaladin, Nasrul Anuar Abd Razak & Fenandez, J. A. (2022). Understanding the sub-culture challenges and needs of persons with disabilities. In *Empowering Persons with Disabilities*, Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Rahim Kamarul Zaman, Muhammad Adam Abd. Aziz, Khairulnazrin Nasir & Mohd Khairulnaim Che Nordin. (2020). Integrasi terapi Rabbani dalam rawatan rehabilitasi seliaan Yayasan Orang Kurang Upaya Kelantan (YOKUK). *Pemberdayaan Jaringan Strategik Ummah: Melakar Kecemerlangan Masa Hadapan*, 1, 295–319.
- Raihan Ahmad, Iruwan Idris & Abu Zaki Ismail. (2022). Pengalaman Membaca Al-Quran Dalam Kalangan OKU Penglihatan Rumah Bakti Kulim. *Isu-Isu Kontemporari Dalam Pengajian Tahfiz Al-Quran & Al-Quraat*, (Siri 3), 68-81.
- Rosyafirah Hasim, Munirah Sha'ban & Zainul Ibrahim Zainuddin. (2017). Healing with sound: Exploring possible applications of Qur'anic recitation in cell culture. *Revelation and Science*, 07(1), 32–41.
- Salmihah Che Mud, Fariza Md Sham & Manisah Mohd Ali. (2021). Kaedah pengawalan tingkah laku bagi anak mengalami autisme. *Al-Irsyad: Journal of Islamic and Contemporary Issues*, 6(2), 733–744.
- Salmihah Che Mud, Fariza Md Sham, Manisah Mohd Ali & Zuliza Mohd Kusrin. (2018). Kepentingan pengajaran al-Quran untuk perkembangan psikologi anak-anak autisme. *International Journal for Studies on Children, Women, Elderly and Disabled*, 4(June), 24-31.
- Siti Marziah Zakaria & Nor Shahirah Mat Tauhaid. (2018). Cabaran Membesarkan Anak-Anak Autisme Daripada Perspektif Ibu. *Jurnal Psikologi Malaysia*, 32(1), 58–71.
- Siti Noridayu Abd. Nasir & Hazlina Abdul Halim. (2022). Elemen dalam buku cerita binatang sebagai sumber pemerolehan bahasa murid lembam. *BITARA International Journal of Civilizational Studies and Human Sciences*, 5(4), 134-146.
- Siti Patonah Mohamad, M. Y. Zulkifli Mohd. Yusoff & Durriyyah Sharifah Hasan Adli. (2013). Terapi bunyi melalui bacaan al-Quran bagi masalah emosi dan kemahiran motor pertuturan kanak-kanak autistic. *QURANICA, International Journal of Quranic Research*, 5(2), 53–72.
- Sumyati Mohamed Yunos & Khadijah Abdul Razak. (2020). Kesiediaan Pendidikan Agama untuk Orang Kurang Upaya (OKU) di Sekolah Rendah Agama. *Proceedings of the International Conference of Future Education and Advances*, 521–526.
- Yusmini Md Yusoff & Azura Awang. (2019). Kepentingan Nilai-nilai Islam dalam Pembangunan Diri Orang Kelainan Upaya (OKU) Kategori Bermasalah Pembelajaran. *Journal of Usuluddin*, 47, 105–118.

Nurul Afisah Binti Hussin (Corresponding author)
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 UKM Bangi, Selangor Malaysia
Email: p110746@siswa.ukm.edu.my

Izuli Bin Dzul kifli
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 UKM Bangi, Selangor Malaysia
Email: izuli@ukm.edu.my

Haziyah Binti Hussin
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 UKM Bangi, Selangor Malaysia
Email: haziyah@ukm.edu.my

Hamdi Bin Ishak
Fakulti Pengajian Islam,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600 UKM Bangi, Selangor Malaysia
Email: hamdi@ukm.edu.my